

התאמת סביבה ובניית קשר אישי בבית הספר

ארגון סביבה פיזית:

המרחב הפיזי שבו אנו שוהים משפיע על תחושתנו. סביבה צפופה, עמוסה בגירויים ורועשת יכולה להשפיע גם על התנהגותנו. סביבה נעימה, מוארת, מאורגנת ומעוצבת באופן אסתטי וכן מותאמת לגיל, לצרכי התלמידים ולנושאי השיעור - גם היא יכולה להשפיע על התנהגותנו. בית הספר הוא המרחב הפיזי שבו התלמידים נמצאים ברוב שעות הערות שלהם ולכן חשוב מאוד ליצור בו מרחבי לימוד בעלי אקלים לימודי וחברתי בטוח ונגיש. מומלץ בהיערכות לתחילת השנה לבדוק את מרחב הכיתה ולמצוא פתרונות אקוסטיקה, תאורה, צפיפות ואיוורור. בדקו מה המשאבים הקיימים וכיצד ניתן לעצב את הכיתה באופן שיאפשר מעברים פתוחים להתניידות, מקום לתיקים ולתליית מעילים, ארון לצידוד, לוחות קיר מתחלפים ופעילים (לא עמוסים בגירויים) ומקום אישי לכל תלמיד (למשל מגירה, או מסגרת לתליית יצירות). יש ליצור מקום לתליית מערכת כיתתית ויומית, כללי התנהגות כיתתיים, לוח רגשי/ התנהגותי, ולוח תפקידי תורניות.

תכנון מקדים של הסביבה הפיזית יעשה בחשיבה על צרכי התלמידים במטרה להנגיש את הסביבה לכיתה ההטרוגנית.

לקריאה נוספת בנושא כיתה מותאמת מומלץ לקרוא בקישורים הבאים:

[הסביבה הפיזית של בית-הספר](#)

[עלון הכלה למעשה](#)

סביבה ארגונית- סדיריות

בקרב אנשי חינוך מוגדרת סביבה ארגונית המתנהלת באופן סדיר ועקבי בשם "סדיריות". ההגדרה מתייחסת לדפוסי פעולה מערכתיים- כיתתיים/ בית ספריים שחוזרים על עצמם. ניהול הכיתה מבחינה התנהגותית בא לידי ביטוי גם ביצירת סדיריות, כלומר הסדרה מתאימה של הרכבי כיתות, שיבוץ צוות מותאם, תכנון מערכת הלימוד וארגון תכני הלימודים. התייחסות לסגנון ישיבה בהתאם לאופני הוראה ולמטרות, למשל בטורים או בקבוצות. בסידור ישיבה נתמקד בכזו שתאפשר קשר עין עם כל התלמידים ותותאם לצרכיהם ההתנהגותיים, הרגשיים, התחושתיים והלימודיים.

הסדיריות מתייחסות גם למרכיבים של פתיחת וסגירת יום לימודים באופן ברור הנותן מידע: כתיבת סדר יום והצגתו לתלמידים ושימוש בו לאורך היום, כתיבת סדר שיעור לפי הצורך. בסדיריות נתייחס גם לתכנון מקדים, לבחירה במשאבים ובמרחבים השונים של המסגרת בהתאם לתפקודי הלומד ולמטרות השיעור.

לקריאה בהרחבה: "סדיריות ארגונית כתומכות בסדיריות התנהגותיות"

סביבה ארגונית המאופיינת בסדיריות מייצגת את עיקרון הקביעות- סביבה צפויה, מוכרת וניתנת לניבוי המעניקה לתלמידים תחושת ביטחון.

סביבה אנושית- קשר אישי

מרכיב נוסף ביצירת סביבה תומכת הוא יצירת קשר "מורה- תלמיד" ושמירה על ערוץ תקשורת אישי המשפיע באופן חיובי על תחושת השייכות של התלמידים לכיתה. קשר זה עשוי למנוע התנהגות מאתגרת, להגביר היענות להתנהגות נאותה ותורם ליצירת תחושת ביטחון עצמי בסביבה הכיתתית.

היכרות מוקדמת עם תלמידי הכיתה מתחילה מקריאת תיקים אישיים, תיאום שיחות אישיות, ושיח עם המחנכת/ מהשנה הקודמת. להיכרות מעמיקה עם התלמידים מומלץ ליצור הזדמנות לבניית קשר אישי על ידי פגישות המתוכננות מראש לאורך השנה. בתחילת השנה חוזרים התלמידים מחופשה, ולעתים משתנה הרכב הכיתה. לכן חשוב להקדיש זמן לחיבור ולמשחקים חברתיים. היכרות עם מחנכת/ הכיתה תסייע ליצירת האקלים החברתי בכיתה (לחצו [לרעיונות](#)).

התנהלות של גבולות לצד הכלה גם היא לתרום לקשר מורה-תלמיד. תיאום ציפיות להתנהגות רצויה בכיתה, הגדרת כללי התנהגות כיתתיים בשיתוף התלמידים, תרגול ההתנהגויות הרצויות בעקביות והטמעתם - יוצרים סביבה אנושית ברורה ועקבית שמעניקה ביטחון לתלמידים.

דרך נוספת ליצירת תחושת שייכות לכיתה היא חלוקת תפקידי תורנות בכיתה ומתן אחריות על פרויקטים. קבלת אחריות על דבר מסוים בכיתה וביצועו עשויים להעצים את התלמידים ולהגביר את הדומיננטיות שלהם כאשר נוצרות הזדמנויות למתן חיזוק מהמורה ומהחברים בכיתה ובבית הספר.

מידע נוסף ורעיונות ליצירת קשר מורה- תלמיד/ה ניתן לקרוא [בפורטל עובדי ההוראה](#).